

U sakrálních soch je nejdůležitější zachovat jejich výraz

Na výstavišti v Lysé nad Labem jsme při příležitosti loňských předvánočních trhů navštívili expozici uměleckého řezbáře a restaurátora **Pavla Špeldy** z Červeného Kostelce na Náchodsku. Jde o třiřicetiletého uměleckého sochaře, který se podobných trhů zúčastňuje jen sporadicky, s cílem přispět k navození té pravé sváteční atmosféry. Pro představení své tvorby využívá především vlastní autorské výstavy a různá řezbářská symposia. Kromě domácích se jedná také o některá významná řezbářská sympozia v zahraničí, na která je od roku 2009 pořadatelem zván často jako jediný zástupce z České republiky. Na třech ze sedmi loni absolvovaných zahraničních akcích se mu navíc podařilo získat první cenu publika, a to na sympóziích v Ossaně (Itálie), Les Collons (Švýcarsko) a St. Blasien (Německo). Klíčem k dosažení tohoto „hatricku“ je barokní umění, které Pavel Špelda nejen vystudoval, ale kterému se stále věnuje a jehož rysy se objevují také v jeho moderní tvorbě prezentované doma i v zahraničí.

Autor: Ing. František Novák
Kontakt: novak.sd@tiscali.cz
Foto: autor a archiv Pavla Špeldy

Pavel Špelda patří k jedněm z mála českých řezbářů, kteří se kromě vlastní moderní tvorby věnují i barokním sochám a plastikám do kostelů. Klasickou tvorbou se začal zabývat už při studiu na Škole uměleckých řemesel v Praze, které zahájil v roce 1992 a kde ho nejvíce bavily dějiny umění a sochařství. Zde získané základy po maturitě dále prohluboval absolvováním celé řady

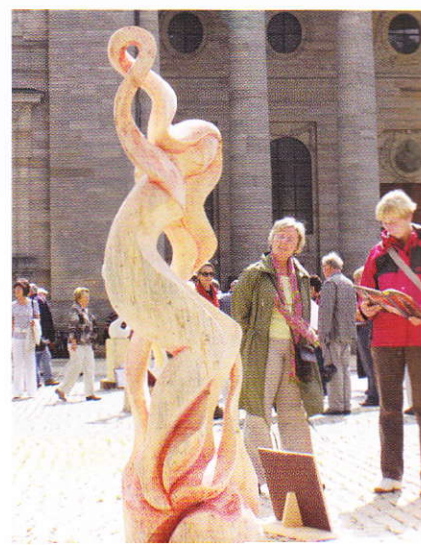
Mistr umělecký řezbář a restaurátor Pavel Špelda se kromě vlastní moderní tvorby zabývá také řezbami se sakrální tematikou

pracovních stáží v zahraničí. „Svoji první zahraniční cestu jsem uskutečnil ještě před maturitou a směřovala do Grazu (Rakousko) na seminář Záchrana a renovace kostelních mobiliářů, pořádaný rakouskou Hospodářskou komorou. Po maturitě jsem pokračoval v dalším pětiletém studiu sochařství a restaurování v odborných dílnách v Německu a Itálii, kde se mně začaly otevírat nové obory, jako pozlacování a restaurování starožitného nábytku. V roce 2001 jsem dostal možnost vystavovat jako host spolu s Asociací orientálních umělců na dvou výstavách v Sydney (Austrálie), kde jsem pak téměř rok pracoval v galerii,“ završil nás sochař do svého vztahu ke klasické tvorbě. Po návratu do Čech se v rámci

živnosti, kterou založil ještě při studiu v roce 1996, začal podílet na sochařské výzdobě a restaurování interiérů prvních kostelů a vedle toho se začíná věnovat i vlastní moderní tvorbě. V roce 2005 tuto činnost přerušil více jak tři roky trvajícím pobytem v Londýně, kde pracoval v týmu řemeslníků v největší anglické rámařské dílně.

Poznané kultury a jejich rozdílné umění daly Pavlu Špeldovi základ pro jeho vlastní design, který je podle některých znalců umění hluboce ovlivněn jeho klasickou tvorbou a díky němuž se dostal i do povědomí organizátorů zahraničních sympózií. „Při svém prvním zahraničním sympóziu v květnu 2009 v Rakousku, na které jsem se přihlásil sám, jsem se

Diváky oceněná díla na sympóziích ve švýcarském Les Collons a německém St. Blasien

Do povědomí zahraničních řezbářů se P. Špelda dostal díky své klasické tvorbě

rozhodl pro hodně klasickou, ale poněkud odlehčenou práci. Mezi sochami ostatních čtrnácti kolegů, které byly naopak velmi abstraktní, jsem poněkud vyčníval z řady. Nicméně právě tím jsem zaujal nejen návštěvníky sympózia, ale i dva z přítomných zahraničních řezbářů, kteří se spolupodíli na pořádání podobných akcí ve svých zemích. Tak se mi dostalo dalšího pozvání nejprve k nim a poté i na další akce, kde už jsem se ale přiklonil k větší abstraktnosti svých soch. Pro mne nejcennější bylo sympóziu v italské Ossaně, kde jsem kromě první ceny publika získal i třetí cenu od odborné poroty. Díky tomu budu moci v roce 2011 spolu se dvěma Italy, kteří se umístili přede mnou, představit svoji tvorbu na sedmi výstavách v severní části Itálie. Turné těchto výstav, z nichž každá potrvá zhruba měsíc, začne 5. února v Benátkách a po nich bude následovat Ferrara, Spinea, Castello Tesino, Borgo Valsugana, Trento a Levico Terme, což vidím jako svoji obrovskou příležitost“, pochlubil se nám Pavel Špelda s tím, že z tohoto důvodu se i nadále hodlá

věnovat klasické tvorbě (realismus a baroko), která mu zejména v ČR stále přináší zakázky.

V rámci klasické tvorby se řezbář zabývá jak restaurováním, tak i výrobou nových soch, přičemž gró jeho zákazníků tvoří správci farností z celé republiky. Nové plastiky, většinou barokní, vyřezává z lípového dřeva a nejčastěji jde o reprodukce původních soch, které v minulosti tvořily součást mobiliářů kostelů a postupem času byly zničeny nebo odcizeny. „Jako předlohu využívám fotodokumentaci, pokud existuje, a nebo vycházím z celkového charakteru interiéru. Asi nejhorší jsou restaurátorské práce v kostelích, jejichž interiéry byly za totalitního režimu záměrně zcela zničeny. V těchto případech se mohu opírat zpravidla jen o staré, zažloutlé a nezřídka i dosti poničené černobílé fotografie či o vzpomínky pamětníků a návrhy na nové části interiéru pak skládám dohromady doslova jako mozaiku,“ vtaňuje nás do své činnosti řezbář a pokračuje: „Nová socha nebo restaurovaný prvek nesmí nijak narušovat celek interiéru.“

U sakrálních soch je nejdůležitější jejich výraz (basreliéf Zvěstování Panně Marii pro kostel sv. Bartoloměje v Brně – Žebětíně)

Proto je nutné používat původní techniky opracování a při restaurování také dřevinu, ze které byly zhotoveny dochované části. U nově řezaných sakrálních soch musím mimo jiné zachovat i stejný vzhled, draperii roucha a všechny atributy neboli rozlišovací znaky pro danou postavu, z nichž nejdůležitější je výraz.“ Charakteristickými znaky pro nejznámější ženskou biblickou postavu Pannu Marii jsou podle Pavla Špeldy např. rouška na hlavě a specifický výraz v obličeji. Kromě toho by neměla mít zvednuté ruce nebo rozevláté vlasy, což jsou typické znaky pro další známou světici, Maří Magdalénu. „Atributy u méně známých světců nebo některých sousoší vyhledávám v odborné literatuře nebo využívám svých známostí mezi duchovními osobami. Některá díla konzultuji i s více lidmi a často i několikrát, a to obvykle ve fázi návrhu, během vlastní řezby a v průběhu povrchové úpravy polychromováním,“ doplnil sochař s tím, že výše popsaným způsobem vznikalo např. i jeho poslední sakrální dílo, dokončené v listopadu minulého roku. Jde o 2,1 m vysoký a 1,3 m široký basreliéf Zvěstování Panně Marii, který zhotovil pro jeden z oltářů kostela sv. Bartoloměje v Brně – Žebětíně. Oblíbenou činností Pavla Špeldy u klasické tvorby je již zmíněná povrchová úprava polychromováním. Často je doplněna zlacením, které se provádí plátkovým zlatem o ryzosti 22 nebo 24 karátů. „Řezba u sakrálních soch je dost náročná na ruce. Proto se vždy těším na povrchovou úpravu, která je pro mě jakousi relaxační fází,“ doplňuje s dovětkem, že po nakřídování povrchu sochy se do jisté míry vytratí propracovanost řezby. Jednotlivé ornamenty je však možné před vlastním malováním a zlacením znovu obnovit jemnými tahy dlátem do křídly. „V případě, že nová plastika je součástí interiéru, kde ostatní prvky nebyly restaurovány, musím u ní provést ještě patinování, čímž dosáhnou umělého zestárnutí,“ vysvětluje autor a závěrem našeho rozhovoru dodává, že ceny sakrálních děl se stanovují individuálně a u samostatné postavy vysoké do dvou metrů se pohybují do výše 200 tis. Kč. Cena konkrétní plastiky závisí v první řadě na velikosti a množství použitého materiálu a na celkovém provedení. To znamená, že např. celopohledová socha je dražší než trojstranně opracovaná plastika určená pro uložení do výklenku. Výši ceny dále určuje množství a složitost atributů, způsob ošacení neboli to, jestli roucho světce či světice je hladké nebo naopak bohatě řasené apod. ■